

גבולות היחידה: במדבר פרק טז, ח – טו**נושא היחידה:** משה מחזר להשלים בדברי שלום**כתב:** אורן גוטמן**פתיחה:**

בפסוקים ה – ז למדנו שמשה פונה לכל המורדים כקבוצה הטרוגנית אחת. עתה משנה משה את גישתו ופונה אל כל קבוצה בנפרד:

אל קורח בפסוקים ח – יא, ואל דתן ואבירם בפסוקים יב-טו.

מה הוא יכול לומר להם? כיצד ישכנעם?

ניתן לקרוא חלקים נבחרים ממאמר הסוקר, כיצד משכנעים אנשים [שם האתר – "דברו

והשפיעו"] : <http://www.speak-and-influence.com/2012/01/8.html>

יש להציג את הטענות העולות במאמר (מומלץ בתמציתיות). חשבו, עם איזה טענות בדרך כלל אתם משתמשים כאשר עולה ויכוח עם חברים.

עתה נראה כיצד משה רבנו, האיש שאותו בחר ה', מתמודד עם טענותיהם.

עיון בפסוקים:

הלימוד יתבצע ע"י הנחיית המורה משולב בשני אלמנטים:

1. קריאה צמודה מתוך הפסוקים

2. דיון במשמעות כפי שעולה מתוך הפסוקים.

במקביל לשני אלמנטים אלו, ישנן נקודות לדיון והצעות להתבוננות שאותן יש להעלות תוך כדי לימוד הפסוקים.

פסוקים ח – יא:

המקום שבו התרחשה הפנייה אל קורח הוא פתח אוהל מועד מקומם של משה ואהרון. פנייתו האישית של משה אל קורח הייתה כדי להחזירו למוטב בלשון רכה. לכן הקריאה של פסוקים אלו תהיה בצורה נעימה המנסה לשכנע את השומע.

כפי שכבר למדנו, פסוק ז מסתיים במילים "רב לכם בני לוי" אך הכוונה היא רק לקורח ולא לכל שבט לוי שהרי שבט לוי כלל לא היה שותף למרד. לפי זה פשוטה וברורה הפתיחה בפסוק ח של דברי משה אל קורח במילים "שמעו נא בני לוי".

משה טוען כלפי קורח שמי שזכה להתקרב אל עבודת ה' בשרתו במשכן, אין לו צורך לחפש גם מינוי של כבוד שהרי המדרגה הגבוהה היא עצם עבודת המשכן.

משה מוסיף שבקשת קורח היא משרת הכהונה. מפשט הפסוקים לא מצינו שקרח ביקש כהונה. אולם ייתכן שעצם היענותו לעמוד לבחירה כנגד משה, מעלה את רצונו הנסתר לשאת עיניים לכהונה ולמנהיגות. כל טענותיו אינן אלא סיפור כיסוי לרצונו להחליף את אהרון. משה

טוען שבקשת השררה צריכה להיות לשם שמים מה שלא קיים כלל אצל קרח.
למרות שמשה פנה אל קורח בלשון רכה, קורח כלל אינו מגיב לדברי משה. מה המשמעות של שתיקתו של קורח?

פסוקים יב – יד:

המקום שהתרחשה בו הפניה אל דתן ואבירם הוא במחנה עצמו, מקום אוהלי דתן ואבירם. משה מעוניין להיפגש עם דתן ואבירם על מנת לשוחח עמם ולהשלים איתם, לכן הוא מזמין אותם אליו.

משה נתקל בסירוב מוחלט "לא נעלה!!!" (נקרא את מילים אלו בפרט, ואת שאר הפסוקים בכלל, בתקיפות ובצעקה). הרשב"ם ביאר שדתן ואבירם חשבו שמשה מזמין אותם למשפט, לכן השתמשו בלשון 'עליה' המלמד הליכה אל השפטים¹.

א. ממה חוששים דתן ואבירם להתייצב לפני משה ולשטוח את טענותיהם לפניו? מדוע

סרבו להיפגש עמו?

ב. ניתן לפתוח לדיון כיצד אפשר לנהל תרבות דיון מכובדת גם אם שני הצדדים חולקים. דברי דתן ואבירם בנויים משתי שאלות רטוריות, הבאות להדגיש את דברי ההסטה וההתרסה כלפי משה. בפסוק יג הם טוענים שהוציא אותם מארץ מצרים המכונה ביהם "ארץ זבת חלב ודבש" וזאת במטרה לנצל את עם ישראל לצרכיו האישיים וכדי להמית אותם במדבר. בפסוק יד הם טוענים שכלל לא הביאם אל ארץ ישראל "ארץ זבת חלב ודבש".

נעיר שתי הערות על תוכן דברי דתן ואבירם:

א. משה (פסוק ט) – "המעט מכם כי הבדיל אלקי ישראל אתכם מעדת ישראל להקריב אתכם אליו לעבד את עבדת משכן ה' ולעמד לפני העדה לשרתם" (דתן ואבירם) (פסוק יג) – "המעט כי העליתנו מארץ זבת חלב ודבש להמיתנו במדבר כי תשתרר עלינו גם השתרר" (משתמשים באותה מילה 'המעט'. מה ההבדל באופן השימוש בביטוי זה בין משה לדתן ואבירם?

את המילה 'המעט' אנו פוגשים גם בדברי דתן ואבירם וגם בדברי משה אלא בכיוונים הפוכים. אצל משה רבנו 'המעט' משמש כהעצמת תפקידו של קורח בעבודתו במשכן. לעומת זאת, אצל דתן ואבירם 'המעט' משמש כהשפלת תפקידו של משה כמנהיג שכשל ומעל בתפקידו.

ב. כולנו מכירים את הביטוי "ארץ זבת חלב ודבש" ולאיזה ארץ ביטוי זה מכוון. כיצד

משתמשים בביטוי זה דתן ואבירם? למה חותרים דתן ואבירם בשימוש הכפול של

ביטוי זה?

דתן ואבירם משתמשים באותו ביטוי "ארץ זבת חלב ודבש" לארץ מצרים ולארץ ישראל. הם רוצים להשוות בין ארץ מצרים ולארץ ישראל ולומר שכלל לא היה טעם לצאת ממצרים שהרי

---

¹ ראב"ע כתב שייטכן שאוהל מועד היה במקום גבוה בתוך המחנה. ייתכן שהעליה באה לבטא את העליה במדרגת הקדושה כאשר באים לשמוע את דברי השופט המוציא מפיו את דבר ה' כפי שמתאר הפסוק (דברים יז ח – ט) "וקמת ועלית אל המקום אשר יבחר ה' אלקיך בו, ובאת אל הכהנים הלויים ואל השופט אשר יהיה בימים ההם....".

גם היא "ארץ זבת חלב ודבש". כל השוואה זו עומדת בניגוד מוחלט למקומות רבים בתורה [שמות ג, ח; שמות יג, ה; דברים ו, ג, ועוד] המבדילים הבדלה תהומית בין מצרים לארץ ישראל.

אחרי שלמדנו את ארבעת הפסוקים, מה לדעתך המניעים הסמויים של דתן ואבירם? המניעים של דתן ואבירם מתגלים תוך כדי דבריהם. הם כופרים בעובדה שמשה נשלח בידי ה', ולכן הם מתלוננים על המצב של עם ישראל במדבר תחת שלטונו של משה. כל טענותיהם אינם אלא סיפור כיסוי לרצונם לזכות במעלות חומריות שהם חותרים אליהם, כגון: שררה, אכילה דשנה ונחלה טובה.

פסוק טו: אחרי שמשה שומע טענות אלו, משה פונה בצרתו לקב"ה. מדברי משה אנו למדים על הענווה העצומה שיש למשה כפי שכבר העידה התורה "והאיש משה עניו מאוד מכל האדם אשר על פני האדמה" (במדבר יב, ג). משה היה השליט לכן היה יכול מבחינה חוקית להשתמש ברכושם של הציבור, אך משה אינו נוהג בדרך זו ולא נוגע בשום חפץ השייך לכל אדם.

הצעות להמחשה:

הצגה: ניתן להציג את הדו שיח בין משה לדתן ואבירם. במהלך ההצגה להדגיש את הדרך בה מזלזלים דתן ואבירם במשה. ניתן להציע לצייר קומיקס על המפגש בין דתן ואבירם למשה.

מסרים והפנמה:

א. **משה רודף את השלום** – משה מזמין את דתן ואבירם כדי לשמוע את טענותיהם ולנסות לרצות אותם בדברי שלום.

ב. **כפיות טובה** – משה רבנו עשה רבות למען עם ישראל, ובכל אופן המורדים טוענים כלפיו שכל מה שעשה אינו אלא כדי להשתרר עליהם. בטענה זו ישנה כפיות טובה אחרי השפע הגדול ואהבה שהשפיע משה על עם ישראל.

ג. **תפילה בעת צרה** – משה פונה לה' בתפילה אחרי האשמות החריפות של דתן ואבירם ומתפלל לה' שלא ישמע בקולם.

שאלת הפנמה: חבריו של איציק האשימו אותו שלקח מהם חפץ. הקולות שבקעו מהכיתה בזמן ההפסקה היו מחרשי אוזניים. כל אשמה שיכלו לתפור לו, הם תפרו. כמובן, איציק אינו יודע במה מדובר. בזמן שהם טוענים שהחפץ נלקח, הוא היה במגרש הכדור סל.

א. נסו לצייר או לכתוב את הרגשות של איציק בזמן שחבריו מאשימים אותו.

ב. מה יכול לענות להם איציק כנגד טענותיהם?

דרך שאלה זו ננסה לחוש את הקושי הגדול בו מצוי משה רבנו אחרי תגובתם החצופה של דתן ואבירם.

מבט שלם:

נמצאים אנו בשיא הדו שיח בין משה למורדים. משה בתגובתו הראשונה התייחס באופן כללי לכל טענותיהם. עתה, נגש משה להגיב על כל טענה וטענה. המורדים דוחים את משה, חלקם מתייחסים לדבריו, וחלקם אפילו אינם טורחים להתייחס לדבריו.

סיכום:

מטרת משה הייתה לחזר אחר השלום. ידו של משה המושטת לשלום אינה רק מושבת ריקם אלא נדחית בצורה חריפה וגסה.

כיצד עתה יגיב משה? האם משה יפנה אליהם שוב? האם יפנה משה לקב"ה בתפילה כפי שעשה בפסוק ד? כל זאת ועוד, נדע ביחידה באה.

הרחבה והפניות למקורות נוספים:

ניתן להשוות בין פסוק טו ("לא חמור אחד מהם נשאתי ולא הרעתי את אחד מהם") לבין המסופר בספר שמואל א פרק יב פסוק ג ("את שור מי לקחתי וחמור מי לקחתי ואת מי עשקתי ואת מי רצותי ומיד מי לקחתי כפר ואעלים עיני בו אשים לכם"). מההשוואה בין שני הפסוקים מה אנו למדים על אופיו של שמואל הנביא?

